

▲ Під час бесіди в бібліотеці. На фото Душан Миколай (вліво) та Іван Яцканин.

літературний критик Ярослав Джоґаник, працівники бібліотеки, журналісти. Учасники бесіди покладали квіти до пам'ятника Олександрові Павловичу у Свиднику. Цього року минає вже 200 років з дня народження співця Маковиці.

У післяобідній час в СНМ – Музеї української культури у Свиднику відбувся вернісаж виставки картин українського художника Сергія Степанова. Тут же було відкрито виставку «Розвиток ремесел», на якій показані роботи студентів свидницької Середньої професійної школи, та «Огляд



▲ Фрагмент програми фольклорного колективу «Курівчан» з Курова.

Тропічні дні не завадили Святу культури русинів-українців Словаччини у Свиднику

Три святкові дні – 14 – 16 червня 2019 року – під тропічним небом (понад 30 градусів тепла в тіні) стали справжнім випробуванням витривалості не лише жителів Свидника і їх гостей, але і 530 дітей і дорослих, які виступали у програмі ювілейного 65 Свята культури русинів-українців Словаччини. На протязі трьох днів глядачам представились 34 самодіяльні і професійні ансамблі з Словаччини, України, Сербії та Литви. У закордонних колективах загалом виступило 148 осіб.

Різноманітним і строкатим було цьогорічне Свято. Програма Свята складалась з ви-

ни, Лабірщини і Стропківщини, але і з цілого ряду супровідних програм. Значну частину організаційної підготовки Свята взяла на себе Регіональна рада Союзу русинів-українців СР у Свиднику

моди», інспірованої народним одягом.

Через спеку організатори перенесли дитячу програму «Черепки» в амфітеатрі на підвечірній час. В програмі виступали дитячі свидницькі



▲ Тематика Свята культури русинів-українців Словаччини у Свиднику домінувала в «Малюванні на асфальті» дітей дитсадків і основних шкіл міста Свидника.



▲ Народний ансамбль пісні і танцю «Сузір'я» з Ірпіня (Україна).

(голова Людмила Ражина).

Розпочалось Свято зранку у п'ятницю, 14 червня 2019 року, малюванням на асфальті. Малювали діти свидницьких шкіл і дитсадків. Переважала тематика Свята. В той же час у Піддуклянській бібліотеці відбулась бесіда з словацьким прозаїком Душаном Миколаєм, який у своїй творчості торкається і регіону, в якому проживають русини-українці. Його твори виходять також у перекладі на українську мову. У бесіді взяли участь українські прозаїки Словаччини Іван Яцканин, Надія Вархол, Юліус Панько, поет Степан Гостиняк,

та стропківські фольклорні колективи «Команичка», «Маковичка» «Млинчек» та шкільний колектив з Ладомирової Свидницького округу.

Перший день Свята відкрила приматорка міста Свидника Марцела Іванчова. Програма «На музиках» привабила в амфітеатр багато глядачів. В ній виступили, крім іншого, такі музичні групи, як народна капела Стана Балажа (Раславиці), Греговці (Спиські Влахи), Маковиця (Свидник) та Струнка (Кошиці).

Особливо насиченою була програма другого дня Свята – в суботу, 15 червня 2019 р. У дообідній час в просторах скансену СНМ – Музею української культури відбувся міжнародний художній пленер, в якому взяли участь художники з Словаччини та інших країн світу, в тому числі з України. Тут же глядачі мали можливість оглянути прекрасну виставку фотографій під назвою Фестивальних 65, яка показує Свято культури у ретроспективі.

Організатори підготували цілі пригорщі несподіванок з Марією Мачошко у програмі «З хижі до хижі» в скансені, а значною мірою створенню приязної атмосфери допоміг модератор програми Іван Ру-

(Продовження на 2 стор.)

Бронзове місце для «Маковички»

Дитячий фольклорний колектив «Маковичка», який працює при Піддуклянському освітньому осередку у Свиднику, цього року досяг надзвичайного успіху загальнонаціонального значення.

2019 рік став роком змагань для дитячих фольклорних колективів. Загальнонаціональний конкурс та огляд дитячих фольклорних ансамблів «Eniky, beniky» є кульмінацією свого роду в рамках Словаччини. За золото, срібло та бронзові місця та за звання лауреата фестивалю змагалися 170 фольклорних ансамблів. Серед них і «Маковичка» зі сценографічною хореографічною композицією «Утікай, утікай», яку для колективу підготував хореограф Ладіслав Бачинський. «Маковичка» успішно пройшла регіональними та крайовими оглядами і це їй принесло участь серед 11 найкращих ансамблів Словаччини, які зустрілися на національному конкурсі та оглядах в Кошицях 8 і 9 червня 2019 року.

Бути одним з 11 кращих у Словаччині означає щось. Для малих ентузіастів в «Маковичці» це, безумовно, буде не тільки незабутньою подією, але й надзвичайно великим стимулом для подальшої діяльності. І не тільки для них, тому що в даний час «Маковичка» має 3 вікові групи, а ще до того й «велику» «Маковицю». Але якраз вона, друга наймолодша, з її старанністю і витривалістю, показала дорогу, яким напрямом йти далі.

Бронзовий ступінь серед дитячих фольклорних ансамблів у Словаччині в даний час належить «Маковичці». (Що б хотіли за це наші гокеїсти – хоч і грали добре – правда... ???). Подяка належить і її засновнику, який створює гідні умови для досягнення таких цілей. Ми вважаємо, що «Маковичка» у своїх прагненнях не відступить і що успіх «Маковички» також надихне інші колективи Свидницького округу.

Ми щиро вітаємо це важливе досягнення і поздоровляємо. Ладіслав БАЧИНСЬКИЙ.



▲ Колектив «Маковичка» з Свидника.

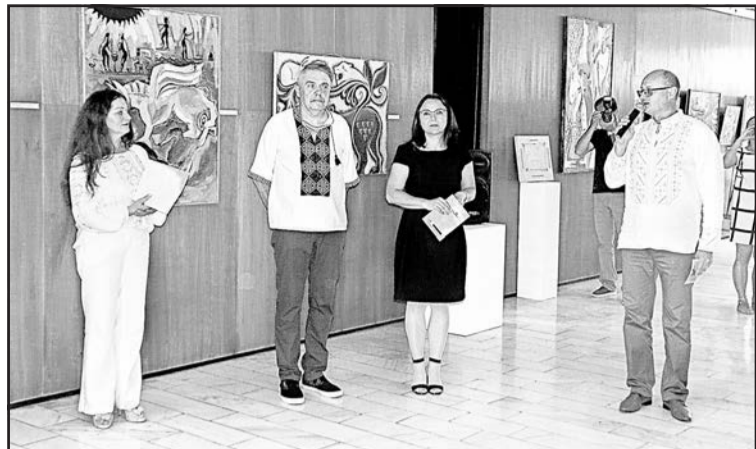


▲ Урочисте відкриття недільної програми Свята. Виступає Павло Богдан.

ступів колективів народної художньої творчості Пряшівського краю, головним чином з Свидниччини, Бардівщи-



▲ Письменники покладали квіти до пам'ятника Олександрові Павловичу в Свиднику.



▲ Відкриття виставки картин художника Сергія Степанова. Фото (зліва): Людмила Ражина, Сергій Степанов, Марцела Іванцова, Ярослав Джоґаник.

цію Об'єднання лемків у Польщі – Василь Шлянта.

У *Галапрограмі* виступили кращі самодіяльні колективи, в тому числі «Команичка», «Маковичка», «Маковиця» (Свидник), «Стропківчан» (Стропків), «Карпатынин» (Пряшів), «Курівчан» (Курів), «Земплин» (Михалівці), а у заключній програмі «Вітання закордонних гостей» знову привернув до себе увагу добірною програмою Народний ансамбль пісні і танцю «Сузір'я» з Ірпіня (Україна). Виступили також народна школа танцю «Променад» з Миргорода (Україна), культурно-мистець-



▲ Субота, 15 червня 2019 р. В скансені в рамках програми «З хиж до хиж» виступила з віночком народних пісень Марія Мачошко.

Тропічні дні не завадили Святу культури русинів-українців Словаччини у Свиднику

(Закінчення з 1 стор.)

дий. Всім цікаво було зустрітися з вічною молодістю уславленою Марією Мачошко, що стала першою дамою нашої народної пісенної культури.

У програмі «Вітання гостей» виступили Ансамбль народних танців сеньйорів «Ваяунас» та Фольклорний ансамбль Будинку культури міста Пренай з Литви, заслужений митець України Микола Гармаш, Народний ансамбль пісні і танцю «Сузір'я» з Ірпіня, Народна школа танцю «Променад» з Миргорода (Україна) та культурно-мистецький ансамбль ім. Т. Шевченка з Дюрдьова (Сербія).

Зустріч з співачкою Марією Мачошко продовжилась і в заключній програмі суботнього дня – «Вчора і сьогодні» (сценарист і режисер Івета Світок), що показувала ретроспективу Свята за 65 років. Цілий амфітеатр співав її пісні, а вона (справлялось таке враження) немовби тільки підспівувала. Глядачі своєю сердечною прив'язаністю до народної пісні, живим реагуванням на окремі виступи колективів і солістів, в тому числі на виступи учасників популярного пісенного огляду «Маковицька струна», повернули Святу ту сердечну атмосферу, яка тут панувала довгими роками. В програмі виступали «Лабірські бетяри», співацьке тріо Світкові, Анна Порач, ансамблі «Шаришан» (Пряшів), «Варговчан», щедрі пригорщі роздавач глядачам народний розповідач Йожко Йожка. Прекрасною «американською» програмою зарекомендував себе постійний і вірний учасник Свята – «Курівчан» з Курова (керівники Іван Поповець та Яна Поповець), який якраз цими днями відмітив 50 років свого існування. Високу виконавську майстерність на завершальній суботнього дня продемонстрував ПУЛЬС з Пряшева. Певні технічні неполадки з мікрофонами і синхронізацію відеопроєкції і сценічного слова завдали клопоту модераторам програми Анні Ванько, Людмилі Гар'янській, Людмилі Ражині та Марошу Черному.

Недільна програма 65 Свята культури русинів-українців Словаччини 16 червня 2019 року на приходський празник Сошествія Св. Духа неслась у

дусі покори і смирення як в дерев'яній церкві св. Параскеви в скансені музею, так і в православному храмі міста Свидника. Офіційні та закордонні гості Свята вшанували пам'ять полеглих, поклали вінки і квіти до пам'ятника Чехословацького армійського корпусу на Дуклянському перевалі, до пам'ятника генералу армії Людвіка Свободи, до пам'ятника Олександрі Павловичу та до пам'ятника Радянської армії у Свиднику.

Офіційне відкриття Свята відбулось в амфітеатрі під променями пекучого сонця у післяобідній час. Виконуючий обов'язки голови Центральної ради Союзу русинів-українців СР Павло Богдан висловив вдячність голові уряду СР Петрові Пеллегріні, міністру культури СР Любиці Лашшаківій та голові Пряшівського самоврядного краю Мілану Маєрському за те, що Свято проходить під їх захистом. Слова вітання виголосили гості – депутат словацького парламенту Миколай Крайкович, заступник голови Пряшівського самоврядного краю Мартин Якубов та голова Світової федерації українських лемківських організацій Ярослава Галик. Серед офіційних гостей присутні були почесний консул України в СР Станіслав Обіцький, перший секретар Посольства України в СР Світлана Гончаревська, голова секретаріату Товариства зв'язків з українцями за межами України «Україна-Світ» Алла Кендзера, приматорка Свидника Марцела Іванцова. Делегацію Союзу русинів українців Сербії очолив Микола Цап, делега-

цій ансамбль ім. Т. Шевченка з Дюрдьова (Сербія), «Погорельські хлопці» з Погорелої, «Земплин» з Михаловець та народної музики *Магура* з Кежмарку.

Підсумовуючи здобутки і втрати русинів-українців Словаччини, в тому числі Свята культури за 65 років, Павло Богдан, між іншим, сказав: «Цифра 65 містить в собі сотні цікавих програм, тисячі виступаючих, сотні тисяч глядачів, але передусім години і дні наполегливої роботи членів самодіяльних колективів і організаторів Свята» і додав: «Сьогодні, коли наші села ледве виживають, тяжко уявити собі, що на сцені свидницького амфітеатру виступали люди з десятків сіл Пряшівського краю, де вже тепер і не чути ні про найменші ознаки народної художньої творчості. Настала інша соціально-економічна ситуація. Але наперекір усьому наше Свято живе, і ми пересвідчені, що буде жити і надалі».

Не можна не погодитись з його словами. Свято дожило середнього людського віку 65 років. Людський фактор є вирішальним для того, щоб Свято жило і в дальших роках. На зміну нинішніх днів придуть більш зичливі дні і роки. Свято буде мати своє продовження якщо не у Свиднику, то обов'язково десь інде. За єдиної умови: якщо знайдуться такі люди, які будуть хотіти творити не альтернативні свята з сумнівним підтекстом, а Свято народної культури.

Мирослав ЛЮК.
Фото автора
та Ладислава Цупера.



▲ Культурно-художній ансамбль ім. Тараса Шевченка з Дюрдьова (Сербія).

Зустріч після сорок років

Минуло сорок років від кінця студентської дороги хлопців і дівчат – студентів Пряшівського педагогічного факультету УПІШ по підготовці вчителів 1 – 5 класів ОШ із альтернативною навчання предметів музичного, фізкультурного та художнього виховання. Між ними було і нас семеро з українською мовою навчання. Зустріч організували колишні студенти художнього виховання з словацькою мовою навчання.

Перед «Gordickým uzlom» 8.6.2019 р. о 10 годині в Пряшеві із 36 зійшлося 25 учителів.

Багато з них ще працює, декотрі уже на пенсії, а троє – померло. Люди роками змінилися в обличчі, але всі спізналися. Колишні студенти привітали організаторів зустрічі і молода продекан РаедDr. Луція Мікурчикова, Ph.D., BCVA. Вона провела присутніх по класах педагогічного інституту і розповіла про сучасність факультету.

Під час урочистого обіду присутні обмінялися подіями з робочого та особистого життя. Договорилися, що через рік зустріч організує фізкультурна група.

Марія КАМОЗІН.



▲ На фото: колишні студенти українського відділення, учасники зустрічі: Александер Грега, Марія Камозін (Кочанова), Анна Фаб'ян (Климикова), Анна Федич (Самчикова) та Власта Морочович (Чорнякова) (відсутні Марія Русиняк та Душан Капраль).

Щасливої дороги «Мандрівнику»!



Після українських журналів «Пороги» і «Українського журналу», які виходять у Чеській Республіці, нещодавно появився ще один – чесько-український літературний часопис «Мандрівник», видавцем якого є Товариство «Опір Західної України» в Празі а головним редактором – Олег Павлів (на фото). Мета часопису: наблизити читачеві та водночас поглибити чесько-українські та українсько-чеські літературні взаємини.

У першому щорічному номері надруковано, наприклад, віршовані твори Надії Гаврилук, Юлії Драгун, Івана Овечки, Олега

Павліва, інформації про літературне життя українців у Чехії та інші цікаві статті.

Літературний часопис «Мандрівник» видається на кошти рядових українських національно свідомих емігрантів у Чехії і не має жодної підтримки від українського та чеського урядів.

Українська громада Словаччини, українські письменники Словаччини бажають «Мандрівнику» терпеливості й витримки. Так тримати!

(ія)



Співаночку, яку десятки років тому включили у свій репертуар на фестивалних сценах, але й співали інші пісні Снинського округу – вихідці з нині вже неіснуючого села Звали – Юрій Сенько та Іван Стебіла.

У неділю, 9 червня, цього року близько 100 любителів народної творчості, глядачів та виконавців зустрілися з народною піснею в Снині у Клубі культури «Старина». Концерт був присвячений згаданім фольклористам русинів-українців Снинського регіону. На вході присутні могли побачити міні-виставку фотографій і статей з їхнього життя і творчості.

Після вступної пісні у виконанні чоловічої співочої групи «Кичара» ведуча вечірньої програми Анна Бандурчина у своєму вступному слові поступово наблизила присутнім життя і діяльність обидвох

музикантів, художніх керівників, хореографів колективів народної художньої творчості Гавайської долини, Калинова, Сукова, гуменського «Хемло-

ну», Снини, свидницької «Маковиці», стащинського «Бескида», рунинської «Рунянки», молодіжних груп п'ятдесятих і шістдесятих років в Ублі та

«Золота квітка» Дарія Косек, яка своїм співом полонила всіх присутніх.

Шкода, що з технічних причин вокальна група вчителів

«Заспівайме собі красну співаночку»



▲ У снинській «Кацерці» виростає якісний співацький колектив.



▲ Фольклорна група «Кичара».



▲ Співає Дарія Косек з Сянока, яка принесла на снинську сцену прекрасний сольний спів.

ли участі, за винятком членів фольклорної групи «Бескид» зі Стащина.

Концерт організувала Міська рада Союзу русинів-українців СР у Снині у співпраці з Об'єднанням виселенців з водоймища питної води «Старина» в Снині.

Михайло ІВАНЦО.



▲ Високий пісенний стандарт несе глядачам фольклорна група «Старинчанка».

дальших сіл колишнього Гуменського округу.

Спочатку Анна Бандурчина привітала дружину і доньку Івана Стебіла, яким організатори вручили букети троянд. У програмі своє мистецтво запропонували дівоча співацька група «Кацерка», фольклорна група «Старинчанка», чоловіча співацька група «Кичара», всі зі Снини, а також відома співацька лемківських народних пісень з Сянока з Польщі, лауреат першого і другого класу Міжнародного конкурсу Квітки Цісик, лауреат медалі

художньої школи з Великої Березної Закарпатської області України не брали участь у концерті. На жаль, незважаючи на запрошення, представники сіл та міст, в яких діяли Юрій Сенько та Іван Стебіла, не бра-



▲ Міні-виставка про життя і діяльність Юрія Сенька та Івана Стебіла.

Без народної творчості і традицій не було б сучасності (5)

Музично-співацький гурток с. Нижній Тварожець Бардіївського округу під керівництвом учителя Івана Цидилка вдало виконав кілька народних пісень (оркестр – мандоліни, балалайки, акордеон).

Подібно успішно виступили співацький гурток с. Гостовиці Снинського округу під керівництвом учителя Івана Куби, музичний гурток с. Машківці Гуменського округу під керівництвом учителя Андрія Антоняка та особливо численний музично-співацько-танцювальний гурток с. Камійонка Старолубовнянського округу під керівництвом директора школи, заслуженого учителя Стефана Бітнера.

Кращими танцювальними колективами були гуртки із Стрпкова, Нижнього Мирошова, Орябини тощо.

Старовинні народні інструменти-сопілки завучали на сцені амфітеатру в устах 11-річного Сергія та 12-річного Олексія Петрикових із Свидника, які дуже тонко виконали відому народну пісню-баладу «Коли мурували білу Маковицю» та кілька інших народних пісень.

Новий спосіб хореографічного опрацювання теми показав на сцені танцювальний колектив с. Ломне у картині

«Гра з возиком». Хореографія учительки Ольги Гелетки дуже сподобалась присутнім на Святі, настільки, що виступи її колективу на наступних Святих публіка зустрічала бурхливими оплесками.

В естрадах дорослих успішно виступив танцювальний гурток свидницької ОСШ з хореографічною картиною танців «Піддукланська молодь» у хореографії Оскара Менька, танцювальний гурток дорослих селян з Рівного, який показав своєрідність наших старовинних народних танців: «Башистовська», «Марганська», «Мадяр», «Полька на 8 та на 4 кроки», «Полька ляпкана», «Руська полька» тощо і завоював у глядачів велику популярність.

Дуже добре опрацьовану хореографічну картину «А на Яна» приніс на Свято співацько-танцювальний гурток гуменської 8-річної школи у хореографії учительки Марії Гірки. Приємні враження залишив виступ свидницького дитсадка, який під керівництвом учительки Юлії Рогач виконав «Коломийки».

Художню майстерність у хоровавому співі показав учительський співацький колектив при Округовому будинку культури у Снині під керівництвом учителя Юрія Сенька, старолубовнянський колектив «Дружба» (керівник І. Вавринчик) та музично-співацький гурток пряхівської педагогічної школи під керівництвом Юрія Цимбори.

Найкращим колективом та абсолютним переможцем Свята вийшов самодіяльний ансамбль пісні і танцю при ЦК КСУТ у Пряшеві, якого художнім керівником був Юрій Цимбора, диригентом оркестру Володимир Любимов, хореографом Юрій Прохазка. Ансамбль поставив велику хореографічну картину «Собітки» та виконав хоріві твори та народні пісні.

На Святі виступали також декламатор Ганна Русин, народний розповідач з Гостовиць Прокіп Станко, а також кращі солісти-співаки Марія Бліха з Меджилаборець та Степан Половка із Снини. Солісти дійсно завоювали серця глядачів Свята хоршим репертуаром та майстерним виконанням пісень.

Отже, програма другого Свята пісні і танцю українського населення Чехословаччини у Свиднику була кращою у порівнянні з першим Святком у Меджилаборцях як з організаційного, так і художнього боку. Друге Свято привело на сцену нові колективи, нові пісні й танці, а в ряди шанувателів народної творчості тисячі нових глядачів.

Тільки Свидник – містечко невеличке – де ж будуть численні гості спати? А тут відкрилася ще одна чудова риса нашого народу. Навколишні села з радістю розібрали до себе учасників Свята,

переночували, погостили їх як найкращих гостей... Погода не найліпша у Свиднику. Але: що зможе вона проти тої завзятості і витримки, з якою виступали колективи? Повний амфітеатр в обіймах пісні і музики, залита яскравими барвами народних костюмів і танцями сцена, щирі оплески за гарну пісню – такого ще Свидник ніколи не бачив...

Оглядами народної художньої самодіяльності широко зацікавилась українська преса та українське пряхівське радіо, які значно пропагували та популяризували як власні огляди НХС, так і кращі колективи чи зразки програми.

Успіх другого Свята пісні й танцю українського населення Чехословаччини заохотив до дальшої праці численний загін працівників НХС.

У підготовці до третього Свята поширилась і художньо вродила програма значної кількості колективів НХС. Цьому сприяли районні огляди українських гуртків в Уличі, Орлові тощо. Зокрема серед дорослих було зорганізовано ряд нових колективів. Для успішної праці НХС були зорганізовані курси хореографів, диригентів і режисерів. Посилилась методична допомога гурткам з боку працівників ЦК КСУТ, артистів УНТ та Піддукланського українського народного ансамблю – ПУНА. В результаті цієї старанної праці окремі колективи добились гарних результатів не тільки на Святих українського населення, але теж на різних загальнодержавних змаганнях.

Отже, 8-9 червня 1957 р. зішлись до Свидника старі й нові знайомі на третє українське

Свято і почували себе дійсно як на всенародному святі. Присутні знали, що Камійонка, Оляка, Куримка, Ломне та інші колективи, соліст Ст. Половка знов порадують їх чудовими виступами. Рівень колективів зріс, різко піднявся. Вже можна було почути голоси, що перше Свято у Меджилаборцях перевершене, що ті, котрі перемогли на другому Святі, повинні добре попрацювати, аби перемогти на третьому... Та й людей скільки зішлося! Знову зла погода. Хмари й дощ над Свидником. Але люди все йдуть та йдуть... І колективи тут нові – з Сташковець, Кечковець, Улича, Вишковець, Дубової...

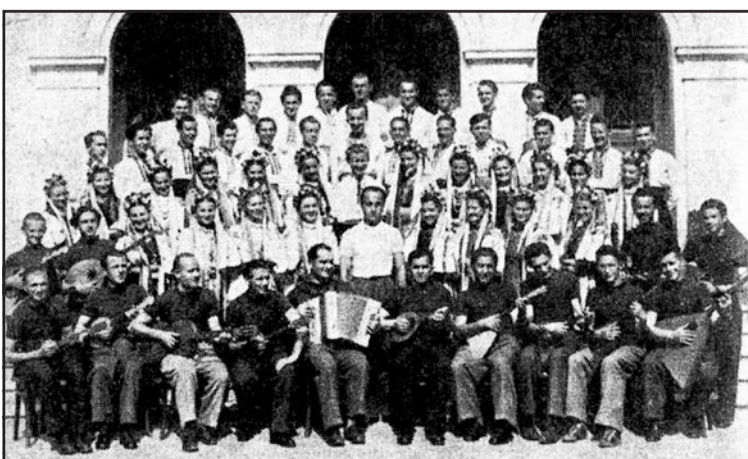
На Святі успішно виступили народні капели с. Куримка (керівник М. Божик), Лівівської Гути (керівник І. Київський), Фрічки (керівник П. Білий), а також об'єднані музичні капели с. Нижня і Вишня Воля, Фрічка та Лівівська Гута. Виступав теж духовий оркестр с. Руське Снинського округу.

Успішно виступили на Святі хоріві колективи. Такими були хори: бардіївських учителів (керівник М. Рогаль), свидницьких учителів (керівник Й. Карафа), співацький колектив с. Піхні (керівник Ф. Борщ), с. Орлов (керівник Ст. Яворський) та інші.

Систематична праця відомого музично-співацько-танцювального колективу камійонської школи принесла свої результати не тільки на Святі української пісні і танцю, але також на загальнодержавних змаганнях молодіжної творчості.

На Святі вперше виступили брати-закарпатці – Заслужений Закарпатський народний хор! Людоськи, що це було за чудо! Здавалось, що розірветься амфітеатр, що понад десять тисяч присутніх не пустять гостей зі сцени.

«Народ співає», Пряшів, 1965.



▲ Ансамбль пісні і танцю Союзу молоді Карпат.

